

Deutsches Jahrbuch für Volkskunde XII (2 zvezka), Berlin 1966, str. 430; izdaja inštitut za nemško etnologijo pri Nemški akademiji znanosti v Berlinu, urednika W. Steinitz in H. Strobach ob sodelovanju uredniškega odbora.

Zajetni zadnji letnik te vzhodnonemške revije se ponaša z vrsto zares poučnih razprav, ne glede na to, ali se z njihovimi poglavitnimi dognanji v celoti strinjamo ali ne. Razprava W. Steinitza »Delavska pesem in ljudska pesem« predvsem povzema zadevna (sicer komaj dostopna) izvajanja P. Bogatyreva in R. Jakobsona, objavljena še 1929, ali, z drugimi besedami, šteje za ljudsko pesem tisto, »ki jo je neka skupnost sprejela; od nje (ljudske pesmi) obstoji samo to, kar ta skupnost priznava in posreduje naprej. Če se potrebe skupnosti spremenijo, se spremeni tudi ljudska pesem... Če pa neke individualne pesmi skupnost z ustim izročilom ne sprejme, je ta pesem tako obsojena na propad...« Spričo tega razločuje Steinitz dve zvrsti delavske pesmi: ljudsko ali neljudsko oz. nefolkloristično. Slednjo prišteva k tako imenovanim literarnim stvaritvam, ki obstajajo »... neodvisno od ... bralčevega okusa, in vsak naslednji bralec ima neposredno opraviti z isto, tekstovno določeno stvaritvijo...« Potemtakem se v nefolkloristični delavski pesmi (npr. Internazionali) ne stapljata »dve različni načeli ustvarjanja (individualno in kolektivno) ali dve različni načeli izročila (folkloristično in 'literarno'), temveč prevladuje eno, 'literarno', nefolkloristično načelo...« — Samostojnejše so Steinitzove misli o razvoju kulture v socializmu: »S tem, da izginjajo v socializmu antagonistični razredi, izginja nasprotje med dvema plastema v okviru neke nacionalne kulture. S tem izginjajo tudi pogoji za obstoj razločka med ... folkloristično in 'literarno' obliko. Literarno načelo, ki je bilo doslej značilno za kulturo v območju vladajočega razreda, postaja zdaj vladajoče načelo besedne umetnosti... Današnja laična umetnost se v ... socialističnih deželah ne razvija po folklorističnih, temveč po nefolklorističnih, 'literarnih' zakonitostih. Literarna dejavnost delavcev in kmetov se, če imajo možnost in navodilo za učenje, za nadaljnje izobraževanje, v načelu ne razločuje več od dejavnosti mladega pisatelja začetnika in ne vsebuje nobenih prvin folklorističnega tradiranja...«

Na Steinitzovo razpravo navezuje razprava H. Bausingerja, Folklorja in znižane kulturne setavine (gesunkenes Kulturgut), ki najprej opisuje razvoj pojma in izraza folklorja pri Nemcih in sklepa: »V splošnem pa se omejuje pojem folklorja na duhovno ali jezikovno izročilo...« Nato se ustavlja ob teoriji H. Naumanna o zgornji in spodnji plasti in njunem medsebojnem razmerju, največji del razprave pa obravnava navedene sodbe Bogatyreva in Jakobsona (in pa Steinitza). Bausinger svari k previdnosti »nasproti pavšalni trditvi o koncu folklore v starem pomenu«, zakaj v naših dneh se ni »premaknila samo oblika izročila, temveč predvsem tudi socialna funkcija«; prav tako nasprotuje »absolutnemu razločevanju« med današnjimi in nekdanjimi razširitvenimi oblikami, saj »prav ... večirnov izročila paradoksnno prispeva ne samo k variabiliteti, temveč tudi k omejitvam variacij«. In naposled: »Zakonitosti folklore se (danes) z intenzivnim stikom posredujejo literaturi ... Literariziranje folklore se dopolnjuje v nasprotni smeri, ... ne v tem pomenu, da bi prehajala literatura v ustno izročilo, pač pa toliko, kolikor določena folkloristična načela tradiranja vse bolj opredeljujejo območje literature... Diktat realnega raziskovalnega predmeta zabrisuje sistematične meje znanstvene optike: folklorja in literatura se zblížujeta.«

Razprava češkega pisca V. Karbusickega »Ljudska pesem v sedanosti« je tehtna tako po zasnovi kakor po izsledkih. Folkloristika naj se po teh sodbah ne zadovoljuje s 'tradicionalnim' gradivom in njegovim študijem. »Ne gre samo za to, da brez študija 'netradicionalnega' in t. im. umetniške pesmi pogosto ne moremo ugotoviti, kaj je 'tradicionalno' ... temveč tudi za to, da pazljivo spremljanje družbene funkcije pri različnih tradicionalnih in netradicionalnih žanrih ljudske pesmi ... usmerja naš pogled na tiste vidike v življenju tradicionalnega ljudskega pesništva, ki jih je klasična zbiralna dejavnost zanemarila.« Tako je pisec preučil razmerje posameznih skupin do 'pristine' in 'nepristne' folklore in pa do pesemskih in glasbenih oblik v našem času, reakcije

na različne glasbene stile in žanre v nekem primarnem folklorističnem okolju, razmerje do različnih glasbenih žanrov pri kmetih v današnji industrijski družbi in pa razmerje do različnih glasbenih žanrov pri delavcih in razumnstvu.

Razprava K.-E. Fritzscha »Obleka erzgebirškega rudarja v sodbah 19. stoletja« vsebuje vsestransko razlago noše v neki družbeni skupini, medtem ko so druge razprave bolj ali manj vkljenjene v posamezne tradicionalne smeri etnološkega dela: R. Peesch, Orodje v delovnem svetu ribiča (ena od povzemajočih ugotovitev npr.: »Orodje, kolikor lahko pomeni predmet etnološkega raziskovanja, je objektivacija tradirane družbene delovne izkušnje in individualne spretnosti«), R. Weinhold, Vinjek in stiskalnica, S. Neumann, Delavski spomini kot pripovedna vsebina, D. Stockmann, Vprašanje transkripcije v etnomuzikološkem raziskovanju, A. Fiedler, L. Bechstein kot zbiralec in publicist pripovedk, W. Radig, Hodniki na hlevnih stavbah v Brandenburgju, R. Winter, H kmečkemu izdelovanju presnega masla na nekdanjem Pomorjanskem.

V razdelku poročil je m. dr. zapis H. Strobacha o II. mednarodnem simpoziju o raziskovanju delavske pesmi v Velenju 1965, prispevek M. Bošković-Stulli, Grimmov zapis Pepelke po Vuku Karadžiću in poročilo H. Peukerta o delu jugoslovanskih folkloristov. V bibliografskem razdelku je natisnjen pregled objav v nemščini o ljudskih glasbilih in instrumentalni ljudski glasbi v letih 1956 do 1965. Knjižne ocene so zelo številne in veljajo pomembnejšim etnološkim objavam z nemškega jezikovnega ozemlja, pa tudi nekaterim delom od drugod. Jugoslovanskih etnoloških del v tem razdelku ni najti; krivdo za to bo treba, čeprav v različni meri, iskati pač na obeh straneh. In še ocenah tolikoga števila knjig ni mogoče mimo vprašanja, ali se smemo pri nas še vnaprej zadovoljiti s tolikanj manjšim številom knjižnih ocen, kakor je to doslej v navadi.

Angelos Baš

Ethnologia Europaea. Revue internationale d'ethnologie européenne. A world review of European ethnology. Vol. I, 1967, No 1. Editeur responsable — Managing Editor G. de Rohan-Csermak. Paris. Str. 80, 4e.

Pričujoča mednarodna revija za evropsko etnologijo naj bi povezovala preučevalce evropske ljudske (etnične) kulture, ustvarjala pa naj bi tudi zvezo le-teh z orientalisti, afrikanisti, amerikanisti, oceanisti in z zastopniki drugih socioloških, antropoloških in zgodovinskih ved. Pomagala naj bi odстранjevati ovire, ki ločujejo evropeiste od obče etnologije. Izglajevala naj bi razlike med posameznimi nacionalnimi usmeritvami. Revija naj bi dajala razgled po vseh temeljnih dosežkih regionalnih preučevanj in naj bi bila torišče plodnih, k sklepom usmerjenih diskusij med raznimi strokovnimi naziranjmi. Tako naj bi se izoblikovale takšne teoretične in metodološke podlage empiričnih raziskav, ki bi omogočale njihovo koordinacijo in večjo poglobljenost. Napredek, ki bi bil tako dosežen, bi ne bil pomemben le za evropske regionalne raziskave, temveč za občo etnologijo sploh.

Navedena hotenja in želje 33-članskega redakcijskega odbora, v katerem deluje kot član izvršnega odbora tudi prof. Branimir Bratanić iz Zagreba, odsevajo v določenih pogledih tudi iz celotne vsebine prvega zvezka nove revije. V njem razpravlja Sigurd Erixon o položaju evropske etnologije v našem času (str. 3—11), Alberto M. Cirese o kulturnem spreminjanju v visoko razvitih družbah (str. 12—29) in S. A. Tokarev o mejah etnološkega preučevanja med narodi industrijsko razvitih dežel (str. 30—37). Ake Hultkrantz daje »nekaj pripomb« k sedanji evropski etnološki misli (str. 38—44). G. de Rohan-Csermak piše o pojmovanju »evropskega etničnega kompleksa« z navedbo literature o tej temi (str. 45—58). Izpod njegovega peresa je tudi izčrпно poročilo o mednarodni konferenci za evropsko etnologijo, ki je bila leta 1965 na gradu Hässelby pri Stockholmu, kjer je bil prebran tudi večji del v reviji objavljenih prispevkov (str. 59—74). Tukaj se lahko poučimo o diskusiji k referatom, objavljenim v reviji, o načrtih za priložnik ali priložnike iz evropske etnologije, o prizadevanjih za izdajo pričujoče revije, o snovanju zveze preučevalcev etnološke podobe Evrope,